

Datum 15 april 2015

Teknisk beskrivning till rapporten Folkhälsopolitiskt program - uppföljning

Definitionerna av hur statistik tagits fram står i den ordning resultaten presenteras i rapporten.

Innehåll

Resultat från befolkningsenkäten Hälsa på lika villkor	3
Del 2 övergripande mål – Folkhälsan på Gotland	3
Hälsa i befolkningen, 18-84 år	3
Självskattad hälsa	3
Självskattad tandhälsa.....	3
Psykiskt välbefinnande	4
Upplevelse av stress.....	4
Dagar med ohälsa.....	4
Övervikt och fetma	4
Hälsa bland barn och ungdomar	4
Upplevd hälsa.....	4
Övervikt och fetma	4
Jämlikhet i hälsa.....	4
Kön	4
Ålder	4
Utbildningsnivå.....	5
Yrkestillhörighet.....	6
Hushållsinkomst	6
Geografi.....	7
Själv mord	7
Själv mordsförsök	7
Del 3 Målområde Delaktighet och inflytande	7
Deltagande i val	7
Medborgarförslag	8
Inflytandeindex	8
Föräldrapenning – uttag av kvinnor respektive män.....	8
Syssetsättning	8
Långtidsarbetslöshet.....	8
Ohälsotal	8

Dagar med ohälsa	9
Tillit	9
Del 4 Målområde Livsmiljö och levnadsvanor	9
Levnadsvanor i befolkningen, 16-84 år	9
Stillasittande fritid	9
Låg fysisk aktivitet	10
Lågt intag av frukt och grönsaker	10
Lågt socialt deltagande	10
Riskbruk av alkohol	11
Bruk av hasch	12
Levnadsvanor – flickor och pojkar i årskurs 9	12
Rökning	12
Daglig rökning	12
Snusning	12
Daglig snusning	12
Konsumtion av alkohol	12
Intensivkonsumtion av alkohol	12
Bruk av narkotika	12
Sexuell hälsa	13
Aborter	13
Klamydia	13
Jämlikhet i levnadsvanor	13
Kön	13
Ålder	13
Utbildningsnivå	13
Yrkestillhörighet	13
Hushållsinkomst	14
Geografi	14
Föräldraskap	14
Tobaksfria arbetsplatser	14
Minskning av skador och olyckor	14
Trygghet	14
Oro för arbete	15
Del 7 Resultatdiskussion	15
Medellivslängd	16
Andel personer med minst 3 års gymnasieutbildning	16
Andel tjänstemän	16
Andel arbetslösa	16
Medelålder	16
Hushållsinkomst	17
Bilaga 1	17

Resultat från befolkningsenkäten Hälsa på lika villkor

Befolkningsenkäten Hälsa på lika villkor genomförs av SCB på uppdrag av Folkhälsomyndigheten. I resultaten ingår de 60 enkäter som är nationellt urval samt Gotlands tilläggsurval på 1000 enkäter. Uppgifterna finns i SPSS-filer på Enheten för folkhälsa och välfärd. De bygger på Folkhälsomyndighetens beräkningar som finns presenterade via deras hemsida:

<http://www.folkhalsomyndigheten.se/documents/statistik-uppfoljning/enkater-undersokningar/nationella-folkhalsoenkaten/Syfte-bakgrund-nationella-folkhalsoenkaten.pdf>

Resultaten från enkäten innehåller både enkätsvar och bakomliggande registerdata från SCB beträffande exempelvis hushållsinkomst och utbildning.

Filerna med resultat från år 2009, 2010 och 2011 har slagits samman till en fil för Gotland och en för riket. På liknande sätt har filerna för åren 2012, 2013 och 2014 slagits ihop. Vid uttag av resultat för olika frågor i enkäten benämns resultaten som ”3-årsmedelvärden” för åren 2009-2011 eller 2012-2014.

Resultatet för riket baseras på svaren från samtliga personer som svarat i det nationella urvalet, inklusive Gotlands tilläggsurval. Viktning har gjorts för bortfall och är ”påslaget” vid uttag av resultat både för Gotland och för riket.

Exakt hur uttaget av data görs från befolkningsenkäten Hälsa på lika villkor finns dokumenterat i så kallade SPSS-syntaxer. De finns tillgängliga på enheten för folkhälsa och välfärd på ledningskontoret.

Del 2 övergripande mål – Folkhälsan på Gotland

Hälsa i befolkningen, 18-84 år

Självskattad hälsa

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på frågan *Hur bedömer du ditt hälsotillstånd?* Svartalternativen är: 1) Mycket bra, 2) Bra, 3) Någorlunda, 4) Dåligt, 5) Mycket dåligt.

Resultat som presenteras för bra hälsa innefattar svarsalternativ 1 och 2. Resultat för dålig hälsa innefattar svarsalternativ 4 och 5.

Självskattad tandhälsa

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på frågan *Hur tycker du att din tandhälsa är?* Svartalternativen är 1) Mycket bra, 2) Ganska bra, 3) Varken bra eller dålig, 4) Ganska dålig, 5) Mycket dålig.

Resultat som presenteras för bra tandhälsa innefattar svarsalternativ 1 och 2. Resultat för dålig tandhälsa innefattar svarsalternativ 4 och 5.

Psykiskt välbefinnande

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor, svar på frågor om välbefinnande, fråga 15-26 i 2014 års enkät. Frågorna bildar frågeinstrumentet GHQ12 (General Health Questionnaire) som är ett internationellt vedertaget mått på psykiskt välbefinnande.

Upplevelse av stress

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på frågan *Känner du dig för närvarande stressad?* Svartalternativen är: 1) Inte alls, 2) I viss mån, 3) Ganska mycket, 4) Våldigt mycket.

Resultat som presenteras för stress/hög stressnivå innefattar svarsalternativ 3 och 4.

Dagar med ohälsa

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på frågan *Hur många dagar den senaste 30-dagarsperioden hindrade dålig kroppslig eller psykisk hälsa din arbetsförmåga eller dina dagliga aktiviteter?* I svaret anges ett exakt antal dagar.

Det resultat som presenteras för ”dagar med ohälsa” innefattar de personer som svarat att de haft 15 eller fler dagar.

Övervikt och fetma

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på frågorna: *Hur lång är du?* Svaret anges i cm.

Hur mycket väger du? Svaret anges i kilo.

Breräkning görs av BMI: (vikt i kilo)/(längd i meter x längd i meter). BMI 25-29,9 motsvarar övervikt, BMI från 30 motsvarar fetma.

Hälsa bland barn och ungdomar

Upplevd hälsa

Uppgifter hämtas från elevenkät årskurs 9 för år 2014. Den genomfördes av Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Fil med resultat sammanställt via statistiska centralbyrån finns på enheten för folkhälsa och välfärd. Resultatet baseras på frågan *Hur nöjd är du vanligtvis med sin hälsa?* Svartalternativen är 1) mycket nöjd, 2) nöjd, 3) varken nöjd eller missnöjd, 3) missnöjd, 4) mycket missnöjd.

Resultat som presenteras för nöjd innefattar svarsalternativ 1 och 2. Resultat som presenteras för missnöjd innefattar svarsalternativ 3 och 4.

Övervikt och fetma

Uppgifter för 4-åringar hämtas från Barnhälsovårdsöverläkare inom Barnhälsovården i region Gotland. De hämtar BMI för alla inskrivna 4-åriga barn i barnhälsovården, utifrån längd och vikt och tabell för Iso-BMI.

Jämlikhet i hälsa

Kön

Uppgifterna hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor för hälsoutfallen: självskattad hälsa, dagar med ohälsa, nedsatt psykiskt välbefinnande, stress, övervikt, fetma, och dålig tandhälsa i kombination med kön. Definitioner av de olika hälsoutfallen beskrivs ovan under rubriken Hälsa i befolkningen 16-84 år.

Ålder

Uppgifterna hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor för hälsoutfallen: självskattad hälsa, dagar med ohälsa, nedsatt psykiskt välbefinnande, stress, övervikt, fetma, och dålig tandhälsa i kombination med ålder. Definitioner av de olika

hälsoutfallen beskrivs ovan under rubriken Hälsa i befolkningen 16-84 år. Åldersgrupper som redovisas är 16-29 år, 30-44 år, 45-65 år och 65-84 år. Resultatet visar fördelningen av ett svar i de olika åldersgrupperna genom att antal personer med svaret i åldersgruppen delas med totalt antal personer i den åldersgruppen.

Utbildningsnivå

Uppgifterna hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor för hälsoutfallen: självs kattad hälsa, dagar med ohälsa, nedsatt psykiskt välbefinnande, stress, övervikt, fetma, och dålig tandhälsa i kombination med utbildningsnivå. Definitioner av de olika hälsoutfallen beskrivs ovan under rubriken Hälsa i befolkningen 16-84 år. Utbildningsnivåerna som visas är förgymnasial, gymnasial och eftergymnasial. Följande utbildning räknas till de olika grupperna:

Förgymnasial:

- Övrig/ospec förgymnasial utbildning kortare än 9 år
- Grundskoleutbildning, årskurs 1-6
- Folkskoleutbildning
- Övrig/ospec förgymnasial utbildning, 9 (10) år
- Realskoleutbildning
- Grundskoleutbildning, årskurs 7-9

Gymnasial:

- Ospec gymnasial utbildning, kortare än två år
- Gymn. utb. kortare än två år, teoretisk/studieförb, ej slutbetyg
- Gymnasial utb. kortare än två år, yrkesinriktad, ej slutbetyg
- Gymnasial utbildning kortare än två år, teoretisk/studieförb.
- Gymnasial utbildning kortare än två år, yrkesinriktad
- Ospec gymnasial utbildning, två år
- Gymnasial utb. två år, teoretisk/studieförb. - ej slutbetyg
- Gymnasial utbildning två år, yrkesinriktad - ej slutbetyg
- Gymnasial utbildning två år, teoretisk/studieförb.
- Gymnasial utbildning två år, yrkesinriktad
- Ospec gymnasial utbildning, tre år
- Gymnasial utb. tre år, teoretisk/studieförb, ej slutbetyg
- Gymnasial utbildning tre år, yrkesinriktad, ej slutbetyg
- Gymnasial utbildning tre år, teoretisk/studieförb.
- Gymnasial utbildning tre år, yrkesinriktad

Eftergymnasial:

- Ospec eftergymnasial utbildning kortare än två år
- Högskoleutbildning, 20 högskolepoäng
- Gymnasial påbyggnadsutbildning
- Eftergymn. utb. kortare än två år - ej universitet/högskola
- Högskoleutbildning kortare än två år, yrkesinriktad
- Ospec eftergymnasial utbildning två år
- Högskoleutbildning, 80 högskolepoäng - ej examen
- Eftergymn. utb. två år - ej universitet/högskola
- Högskoleutbildning två år, generell
- Högskoleutbildning två år, yrkesinriktad
- Ospec eftergymnasial utbildning tre år
- Högskoleutbildning, 120 högskolepoäng - ej examen
- Eftergymn. utb. tre år - ej universitet/högskola
- Högskoleutbildning tre år, generell
- Högskoleutbildning tre år, yrkesinriktad
- Ospec eftergymnasial utbildning fyra år
- Eftergymn. utb. fyra år - ej universitet/högskola
- Högskoleutbildning fyra år, generell

Högskoleutbildning fyra år, yrkesinriktad
Ospec eftergymnasial utbildning minst fem år
Eftergymn. utb. minst fem år - ej universitet/högskola
Högskoleutbildning fem år eller längre, generell
Högskoleutbildning fem år eller längre, yrkesinriktad
Övrig/ospec forskarutbildning
Licentiatutbildning
Doktorsutbildning

Resultatet visar fördelningen av svar inom de olika utbildningsgrupperna. Beräkning görs genom att antal personer med ett visst svar i en utbildningsgrupp delas med totalt antal personer i den utbildningsgruppen.

Yrkestillhörighet

Uppgifterna hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor för hälsoutfallen: självs kattad hälsa, dagar med ohälsa, nedsatt psykiskt välbefinnande, stress, övervikt, fetma, och dålig tandhälsa i kombination med yrkesnivå. Definitioner av de olika hälsoutfallen beskrivs ovan under rubriken Hälsa i befolkningen 16-84 år.

Yrkesnivåerna som visas är arbetare, tjänstemän och företagare/lantbrukare. Följande yrken räknas till de olika grupperna:

Arbetare:

Ej facklärd, varuproducerande Mindre än två år
Ej facklärd, tjänsteproducerande Mindre än två år
Facklärd, varuproducerande Minst två år
Facklärd, tjänsteproducerande Minst två år

Tjänstemän:

Lägre tjänstemän I Mindre än två år
Lägre tjänstemän II Två men ej tre år
Tjänstemän på mellannivå Tre men ej sex år
Högre tjänstemän/Ledande befattningar Minst sex år
Fria yrkesutövare med akademiker yrken⁴ Minst sex år

Företagare/lantbrukare:

Företagare exkl. lantbrukare
Lantbrukare

Resultatet visar fördelningen av svar inom de olika yrkesgrupperna. Beräkning görs genom att antal personer med ett visst svar i en yrkesgrupp delas med totalt antal personer i den yrkesgruppen.

Hushållsinkomst

Uppgifterna hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor för hälsoutfallen självs kattad hälsa, dagar med ohälsa, nedsatt psykiskt välbefinnande, stress, övervikt, fetma, och dålig tandhälsa i kombination med disponibel hushållsinkomst.

Definitioner av de olika hälsoutfallen beskrivs ovan under rubriken Hälsa i befolkningen 16-84 år. Nivåerna för hushållsinkomst delas i låg, medel och hög. Fördelning i de tre grupperna görs av de personer som svarat på enkäten utifrån var deras disponibla hushållsinkomst hamnar i relation till alla som svarat på enkäten. Av de personer som svarat på enkäten ingår de 20 % med lägst disponibel hushållsinkomst i gruppen "låg hushållsinkomst". Av de personer som svarat på enkäten ingår de 20 % med högst disponibel hushållsinkomst i gruppen "hög hushållsinkomst". Resterande 60% ingår i gruppen med medel hushållsinkomst.

Resultatet visar fördelningen av svar inom de olika nivåerna för disponibel hushållsinkomst. Beräkning görs genom att antal personer med ett visst svar i en inkomstgrupp delas med totalt antal personer i den inkomstgruppen.

Geografi

Uppgifterna hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor för hälsoutfallen: självskattad hälsa, dagar med ohälsa, nedsatt psykiskt välbefinnande, stress, övervikt, fetma, och dålig tandhälsa i kombination med vilken del av Gotland de är folkbokförda på. Definitioner av de olika hälsoutfallen beskrivs ovan under rubriken Hälsa i befolkningen 16-84 år. De geografiska delar som visas är: norra Gotland, Visby och södra Gotland. Uppdelningen av de tre delarna följer den uppdelning som fanns i valdistrikt till valet 2014. NYKO-koder har använts för att samla ihop aktuella socknar till de tre olika delarna. Följande socknar ingår i de olika grupperna:

Norra Gotland: 02-47, 51 och 65.

Visby: 1

Södra Gotland: 48-50 52-64 och 66-91

Se bilaga 1.

Resultatet visar fördelningen av svar inom de olika geografiska delarna. Beräkning görs genom att antal personer med ett visst svar i en geografisk grupp delas med totalt antal personer i den gruppen.

Själv mord

Uppgifterna är hämtade från Socialstyrelsens databas under rubriken dödsorsaker. Diagnos X60-X84, avsiktligt självdestruktiv handling (själv mord). Resultaten visar själv mord för personer folkbokförda på Gotland i åldern 0-85+ år.

Själv mords försök

Uppgifterna är hämtade från Socialstyrelsens databas under rubriken yttre orsaker till skador och förgiftningar. Diagnos X60-X84, avsiktligt självdestruktiv handling. Resultatet visar själv mords försök bland personer folkbokförda på Gotland i åldern 0-85+ år, som vårdats i slutenvård.

Del 3 Målområde Delaktighet och inflytande

Deltagande i val

Uppgift om andel av röstberättigade folkbokförda på Gotland som deltagit i val till riksdag och regionfullmäktige hämtas från Folkhälsomyndigheten: Folkhälsodata/Indikatorer efter folkhälsopolitikens 11 målområden/Delaktighet och inflytande i samhället.

Uppgift om deltagande i valdistrikt på Gotland hämtas från Valmyndigheten på www.val.se

De valdistrikt som hade mindre än 80% deltagande i valet 2010 sorteras för sig och de som hade 80% deltagande eller mer sorteras för sig. Uppdelning görs på riksdagsval och regionval. Under 80% definieras som lågt deltagande och 80% eller mer som högt deltagande. Beräkning görs av hur stor andel av valdistrikten med lågt respektive högt deltagande som ökade valdeltagandet mellan år 2010 och 2014. Beräkning görs även av medelökningen i valdeltagande inom valdistrikt med lågt respektive högt deltagande i valet 2010.

I riksdagsvalet 2014 ökade valdeltagandet i 50% av distrikten med lågt valdeltagande år 2010 och i 48% av valdistrikten med högt valdeltagande år 2010. Medelökningen i

gruppen distrikt med lågt valdeltagande 2010 var 1,9 % i de distrikt som ökade deltagandet till valet 2014. I gruppen distrikt med högt deltagande var medelökningen 1,5% i de distrikt där deltagandet ökade till valet 2014.

I val till regionfullmäktige år 2014 ökade valdeltagandet i 60% av distrikten med lågt valdeltagande 2010 och i 55% av valdistrikten med högt valdeltagande år 2010. Medelökningen i gruppen distrikt med lågt valdeltagande 2010 var 1,9 % i de distrikt som ökade deltagandet till valet 2014. I gruppen distrikt med högt deltagande var medelökningen 1,8% i de distrikt där deltagandet ökade till valet 2014.

Medborgarförslag

Uppgifter om antal inlämnade medborgarförslag till Region Gotland hämtas från ärendehanteringssystemet W3D3. Sökning görs där i regionstyrelsens serie på medborgarförslag. Visuellt genomgång görs även för att säkerställa att ärendet är ett medborgarförslag.

Inflytandeindex

Uppgifter hämtas från medborgarenkäten som genomförs av SCB, via Kolada. Sökning görs på "Nöjdinflytande-index – Helheten". Gotland och "Alla kommuner".

Föräldrapenning – uttag av kvinnor respektive män

Uppgifterna hämtas från Försäkringskassan. Lämförelse görs mellan Gotland och samtliga län, uppdelat på kön.

Sysselsättning

Uppgifterna hämtas från SCB:

- Förvärvsarbete 16+ år med bostad i regionen (nattbefolkning) (RAMS) efter på Gotland och totalt i Sverige, uppdelat på kön.
- Befolkning, på Gotland och totalt i Sverige, uppdelat på kön.

Beräkning görs därefter av andel förvärvsarbete av befolkningen.

RAMS används som mått på sysselsättning eftersom det rekommenderas av arbetsmarknadsanalytiker på Arbetsförmedlingen på Gotland. Uppgifterna hämtas från registerdata och har därför ett års fördröjning. Som komplement i rapporten har arbetsmarknadsprognoser använts för att uppskatta hur sysselsättningen var på Gotland 2014. Ett alternativt mått att använda för sysselsättning är AKU – arbetsmarknadsundersökning. Det har inte använts eftersom arbetsförmedlingen anser det vara mindre trovärdigt för Gotland på grund av litet antal respondenter i undersökningen.

Långtidsarbetslöshet

Uppgifterna hämtas från Öppna jämförelser Folkhälsa 2014. Uppgifterna visar andel av befolkningen totalt 25-64 år som varit öppet arbetslösa eller i program med aktivitetsstöd i minst sex månader. Uppgifter hämtas för Gotland och för totalt för samtliga landsting. Uppdelning görs på kön.

Ohälsotal

Uppgifterna hämtas från Försäkringskassan via Kolada. Ohälsotalet visar antal utbetalda dagar med sjukpenning, arbetsskadepening, rehabiliteringspenning och aktivitets- och sjukersättning från socialförsäkringen. Ohälsotalet beräknas genom att summa av utbetalda dagar divideras med antal personer i befolkningen i åldern 16-64 år.

Uppgifterna hämtas för Gotland och totalt för samtliga län. Uppdelning görs på kvinnor och män.

Dagar med ohälsa

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på frågan *Hur många dagar den senaste 30-dagarsperioden hindrade dålig kroppslig eller psykisk hälsa din arbetsförmåga eller dina dagliga aktiviteter?* I svaret anges ett exakt antal dagar.

Resultat visas för hur stor andel av kvinnor och män som angett att de har mellan 8-15 respektive 15 eller fler ohälsosamma dagar.

Tillit

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på frågan *Tycker du att man i allmänhet kan lita på de flesta människor?* Svartalternativen är 1) ja och 2) nej.

Den andel personer som svarat nej redovisas som att de inte har tillit till andra.

Kombination har gjorts med kön, ålder, utbildningsnivå, yrkestillhörighet, disponibel inkomst och geografi. För definition av dessa variabler se ovan under rubrik Jämlikhet i hälsa.

Resultatet visar fördelningen av svar i olika grupper, exempelvis utifrån kön och ålder. Beräkning görs genom att antal personer som svarat ja i en viss grupp delas med totalt antal personer i den gruppen.

Del 4 Målområde Livsmiljö och levnadsvanor

Levnadsvanor i befolkningen, 16-84 år

Stillasittande fritid

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på frågan *Hur mycket har du rört och ansträngt dig kroppsligt på fritiden under de senaste 12 månaderna? Om din aktivitet varierar mellan t.ex. sommar och vinter, så försök att ta ett genomsnitt.* Svartalternativen är:

1) Stillasittande fritid

Du ägnar dig mest åt läsning, TV, bio eller annan stillasittande sysselsättning på fritiden. Du promenerar, cyklar eller rör dig på annat sätt mindre än 2 timmar i veckan.

2) Måttlig motion på fritiden

Du promenerar, cyklar eller rör dig på annat sätt under minst 2 timmar i veckan oftast utan att svettas. I detta inräknas också promenad eller cykling till och från arbetet, övriga promenader, ordinärt trädgårdsarbete, fiske, bordtennis, bowling.

3) Måttlig, regelbunden motion på fritiden

Du motionerar regelbundet 1-2 gånger per vecka minst 30 minuter per gång med löpning, simning, tennis, badminton eller annan aktivitet som gör att du svettas.

4) Regelbunden motion och träning

Du ägnar dig åt t.ex. löpning, simning, tennis, badminton, motionsgymnastik eller liknande vid i genomsnitt minst 3 tillfällen per vecka. Vardera tillfället varar minst 30 minuter per gång.

Resultat som presenteras för ”stillasittande fritid” innefattar svartalternativ 1.

Låg fysisk aktivitet

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor och bygger dels på svaren i frågan om stillasittande fritid (se ovan) och dels på frågan *Hur mycket tid ägnar du en vanlig vecka åt måttligt ansträngande aktiviteter som får dig att bli varm?*

T.ex. promenader i rask takt, trädgårdsarbete, tyngre hushållsarbete, cykling, simning. Det kan variera under året, men försök ta något slags genomsnitt. Svartalternativen är :

- 5) 5 timmar per vecka eller mer
- 6) Mer än 3 timmar, men mindre än 5 timmar per vecka
- 7) Mellan 1 och 3 timmar per vecka
- 8) Högst en timme per vecka
- 9) Inte alls

Resultat som presenteras för ”låg fysisk aktivitet” innefattar personer som svarat på frågorna om stillasittande aktivitet och måttligt ansträngande aktiviteter så att de inte kommer upp i totalt 3,5 minuters aktivitet per vecka, vilket motsvarar 30 minuter per dag. Det innebär att frågan om stillasittande fritid besvarats med alternativ 1 eller 2 och/eller att frågan om måttligt ansträngande aktiviteter besvarats med alternativ 3, 4 eller 5.

Lågt intag av frukt och grönsaker

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på två frågor.

Fråga 1: *Hur ofta äter du grönsaker och rotfrukter? Gäller alla typer av grönsaker, baljväxter och rotfrukter (utom potatis). Gäller färska, frysta, konserverade, stuvade, grönsaksjuicer, grönsakssoppor mm. Det kanske varierar under året, men försök ta något slags genomsnitt.*

Svartalternativen är:

- 1) 3 gånger per dag eller oftare
- 2) 2 gånger per dag
- 3) 1 gång per dag
- 4) 5-6 gånger per vecka
- 5) 3-4 gånger per vecka
- 6) 1-2 gånger per vecka
- 7) Några gånger per månad eller aldrig

Fråga 2: *Hur ofta äter du frukt och bär? Gäller alla typer av frukt och bär (färska, frysta, konserverade, juicer, kompott, mm). Det kanske varierar under året, men försök ta något slags genomsnitt.*

- 1) 3 gånger per dag eller oftare
- 2) 2 gånger per dag
- 3) 1 gång per dag
- 4) 5-6 gånger per vecka
- 5) 3-4 gånger per vecka
- 6) 1-2 gånger per vecka
- 7) Några gånger per månad eller aldrig

Resultat som presenteras för ”lågt intag av frukt och grönsaker” innefattar personer som svarat på frågorna om hur de äter grönsaker, rotfrukter, frukt och bär så att de äter mellan 1,3 -3 ggr/dag.

Exakt hur frågorna värderats och statistikuttaget gjorts finns dokumenterat i SPSS-syntax på enheten för folkhälsa och välfärd.

Lågt socialt deltagande

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på frågan *Har du deltagit i någon av följande aktiviteter under de senaste 12 månaderna? Flera alternativ kan anges.* Svartalternativen är:

- 1) Studiecirkel/kurs på din arbetsplats
- 2) Studiecirkel/kurs på din fritid
- 3) Fackföreningsmöte
- 4) Annat föreningsmöte
- 5) Teater/bio
- 6) Konstutställning
- 7) Religiös sammankomst
- 8) Sportutställning
- 9) Skrivit insändare i tidning/tidskrift
- 10) Demonstration av något slag
- 11) Offentlig utställning t.ex. nattklubb, danstillställning eller liknande
- 12) Större släktsammankomst
- 13) Privat fest hos någon
- 14) Inget av ovanstående

Resultat för ”lågt socialtdeltagande” redovisas om en person angivit ett eller inget av alternativen 1-13.

Riskbruk av alkohol

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på tre frågor.

Fråga 1: *Hur ofta har du druckit alkohol under de senaste 12 månaderna?* Svartalternativen är:

- 1) 4 gånger/vecka eller mer
- 2) 2-3 gånger/vecka
- 3) 2-4 gånger/månad
- 4) 1 gång/månad eller mer sällan
- 5) Aldrig Gå vidare till fråga 62

Fråga 2: *Hur många ”glas” (se exempel) dricker du en typisk dag då du dricker alkohol?* Svartalternativen är:

- 1) 1-2
- 2) 3-4
- 3) 5-6
- 4) 7-9
- 5) 10 eller fler
- 6) Vet inte

Fråga 3: *Hur ofta dricker du sex ”glas” eller fler vid samma tillfälle?* Svartalternativen är:

- 1) Dagligen eller nästan varje dag
- 2) Varje vecka
- 3) Varje månad
- 4) Mer sällan än en gång i månaden
- 5) Aldrig

Riskbruk av alkohol definieras genom AUDIT, ett instrument framtaget av WHO. Varje svarsalternativ på alkoholfrågorna ovan har en viss poäng som sedan bildar ett index utifrån den summapoäng som frågorna ger. Första och tredje frågan får poängen 4, 3, 2, 1, 0 på svarsalternativen och den andra frågan får 0, 1, 2, 3, 4 på svarsalternativen. Män med en summa på 6–12 poäng räknas som riskkonsumenter av alkohol. Motsvarande gräns är för kvinnor 5–12 poäng.

Bruk av hasch

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på frågan *Har du någon gång använt hasch eller marijuana?* Svarsalternativen är 1) nej, 2) Ja, för mer än 12 månader sedan, 3) Ja, under de senaste 12 månaderna, 4) Ja, under de senaste 30 dagarna.

Resultat som presenteras för bruk av hasch innefattar svarsalternativ 3.

Levnadsvanor – flickor och pojkar i årskurs 9

Rökning

Uppgifter hämtas från elevenkät årskurs 9 genomförd av Centralförbundet för Alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Fil med resultat sammanställt via CAN finns på enheten för folkhälsa och välfärd. Rökning definieras som någon form av rökning, dagligen eller vid vissa tillfällen.

Daglig rökning

Uppgifter hämtas från elevenkät årskurs 9 genomförd av Centralförbundet för Alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Fil med resultat sammanställt via CAN finns på enheten för folkhälsa och välfärd. Daglig rökning redovisas om personen svarat att hen röker varje dag.

Snusning

Uppgifter hämtas från elevenkät årskurs 9 genomförd av Centralförbundet för Alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Fil med resultat sammanställt via CAN finns på enheten för folkhälsa och välfärd. Snusning definieras som någon form av snusning, dagligen eller vid vissa tillfällen.

Daglig snusning

Uppgifter hämtas från elevenkät årskurs 9 genomförd av Centralförbundet för Alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Fil med resultat sammanställt via CAN finns på enheten för folkhälsa och välfärd. Daglig snusning redovisas om personen svarat att hen snusar varje dag.

Konsumtion av alkohol

Uppgifter hämtas från elevenkät årskurs 9 genomförd av Centralförbundet för Alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Fil med resultat sammanställt via CAN finns på enheten för folkhälsa och välfärd. Konsumtion av alkohol definieras som att någon gång ha druckit alkohol.

Intensivkonsumtion av alkohol

Uppgifter hämtas från elevenkät årskurs 9 genomförd av Centralförbundet för Alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Fil med resultat sammanställt via CAN finns på enheten för folkhälsa och välfärd. Intensivkonsumtion av alkohol definieras som att 1 gång per månad eller oftare ha druckit 1 flaska vin eller motsvarande vid ett och samma tillfälle.

Bruk av narkotika

Uppgifter hämtas från elevenkät årskurs 9 genomförd av Centralförbundet för Alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Fil med resultat sammanställt via CAN finns på enheten för folkhälsa och välfärd. Bruk av narkotika definieras som att någon gång använt narkotika.

Sexuell hälsa

Aborter

Uppgifter om aborter hämtas från journalsystem inom Kvinnosjukvården i Region Gotland. Resultaten anger antal genomförda aborter på Visby Lasarett, för kvinnor mellan 13-19 år, oavsett om kvinnorna är folkbokförda på Gotland eller inte.

Klamydia

Uppgifter om antal klamydiafall bland kvinnor och män nationellt hämtas från Folkhälsomyndigheten: sjukdomsstatistik/chlamydiastatistik. Där finns inte regional statistik för Gotland uppdelad för kvinnor och män. Den statistiken hämtas via smittskyddsläkare i hälso- och sjukvården i Region Gotland.

Beräkning av antal fall per 100 000 invånare på Gotland, uppdelat på kvinnor och män, görs genom beräkning utifrån smittskyddsläkarens uppgift om antal fall och SCB:s uppgifter om befolkningsantal på Gotland. Beräkning: multiplicera antalet fall under året för gotländska kvinnor respektive män med 100000 och dividera med antalet gotländska kvinnor respektive män samma år (antal per den 31/12).

Jämlikhet i levnadsvanor

Kön

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor för levnadsvanor: fysisk aktivitet, stillasittande fritid, intag av frukt och grönsaker, socialt deltagande, daglig rökning, daglig snusning, riskbruk av alkohol, bruk av hasch i kombination med kön. Definitioner av de olika hälsoutfallen beskrivs ovan under rubriken Levnadsvanor i befolkningen 16-84 år.

Ålder

Uppgifterna hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor för levnadsvanor: fysisk aktivitet, stillasittande fritid, intag av frukt och grönsaker, socialt deltagande, daglig rökning, daglig snusning, riskbruk av alkohol, bruk av hasch i kombination med ålder. Definitioner av de olika hälsoutfallen beskrivs ovan under rubriken Levnadsvanor i befolkningen 16-84 år. Åldersgrupper som redovisas är 16-29 år, 30-44 år, 45-65 år och 65-84 år. Resultatet visar fördelningen av ett svar i de olika åldersgrupperna genom att antal personer med svaret i åldersgruppen delas med totalt antal personer i den åldersgruppen.

Utbildningsnivå

Uppgifterna hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor för levnadsvanor: fysisk aktivitet, stillasittande fritid, intag av frukt och grönsaker, socialt deltagande, daglig rökning, daglig snusning, riskbruk av alkohol, bruk av hasch i kombination med utbildningsnivå. Definitioner av de olika hälsoutfallen beskrivs ovan under rubriken Levnadsvanor i befolkningen 16-84 år. Definition av utbildningsnivå beskrivs ovan under rubriken Jämlikhet i hälsa.

Yrkestillhörighet

Uppgifterna hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor för levnadsvanor: fysisk aktivitet, stillasittande fritid, intag av frukt och grönsaker, socialt deltagande, daglig rökning, daglig snusning, riskbruk av alkohol, bruk av hasch i kombination med yrkestillhörighet. Definitioner av de olika hälsoutfallen beskrivs ovan under rubriken Levnadsvanor i befolkningen 16-84 år. Definition av yrkestillhörighet beskrivs ovan under rubriken Jämlikhet i hälsa.

Hushållsinkomst

Uppgifterna hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor för levnadsvanor: fysisk aktivitet, stillasittande fritid, intag av frukt och grönsaker, socialt deltagande, daglig rökning, daglig snusning, riskbruk av alkohol, bruk av hasch i kombination med hushållsinkomst. Definitioner av de olika hälsoutfallen beskrivs ovan under rubriken Levnadsvanor i befolkningen 16-84 år. Definition av hushållsinkomst beskrivs ovan under rubriken Jämlikhet i hälsa.

Geografi

Uppgifterna hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor för levnadsvanor: fysisk aktivitet, stillasittande fritid, intag av frukt och grönsaker, socialt deltagande, daglig rökning, daglig snusning, riskbruk av alkohol, bruk av hasch i i kombination med vilken del av Gotland de är folkbokförda på. Definitioner av de olika hälsoutfallen beskrivs ovan under rubriken Levnadsvanor i befolkningen 16-84 år. Definition av geografi beskrivs ovan under rubriken Jämlikhet i hälsa.

Föräldraskap

Uppgifter hämtas enbart från Region Gotlands medarbetarenkät, fråga om hur medarbetarna upplever att de kan kombinera arbete och föräldraskap. Resultatet beskriver medelresultat av medarbetarnas angivelse på skala mellan 1 och 5 där 1 är sämst och 5 är bäst.

Tobaksfria arbetsplatser

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på frågan *Hur ofta vistas du inomhus i lokaler där andra personer rökt eller nyss rökt? På arbetet.*

Svarsalternativen är 1) Varje dag, 2) Någon/några dagar i veckan, 3) någon/några gånger i månaden, 4) mer sällan eller aldrig.

Resultat för passiv rökning/att varit utsatt för tobaksrök på arbetsplatsen innefattar svarsalternativ 1 och 2.

Kombination har gjorts med kön, ålder, utbildningsnivå, yrkestillhörighet, disponibel inkomst och geografi. För definition av dessa variabler se ovan under rubrik Jämlikhet i hälsa.

Resultatet visar fördelningen av svar i olika grupper, exempelvis utifrån kön och ålder. Beräkning görs genom att antal personer som svarat ja i en viss grupp delas med totalt antal personer i den gruppen.

Minskning av skador och olyckor

Uppgifterna hämtas från Socialstyrelsens databas: Diagnoser i slutet vård, S00-T98 skador, förgiftningar och vissa andra följder av yttre orsaker.

Trygghet

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på frågan *Händer det att du avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad?* Svarsalternativen är 1) nej, 2) ja ibland, 3) ja ofta.

Resultat för upplevelse av otrygghet innefattar svarsalternativen 2 och 3.

Kombination har gjorts med kön, ålder, utbildningsnivå, yrkestillhörighet, disponibel inkomst och geografi. För definition av dessa variabler se ovan under rubrik Jämlikhet i hälsa.

Resultatet visar fördelningen av svar i olika grupper, exempelvis utifrån kön och ålder. Beräkning görs genom att antal personer som svarat ja i en viss grupp delas med totalt antal personer i den gruppen.

Oro för arbete

Uppgifter hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor utifrån svar på frågan *Är du orolig för att förlora ditt arbete inom det närmaste året?* Svartalternativen är 1) ja och 2) nej. äupplever «oro för arbetet». Kombination har gjorts med kön, ålder, utbildningsnivå, yrkestillhörighet, disponibel inkomst och geografi. För definition av dessa variabler se ovan under rubrik Jämlikhet i hälsa.

Resultatet visar fördelningen av svar i olika grupper, exempelvis utifrån kön och ålder. Beräkning görs genom att antal personer som svarat ja i en viss grupp delas med totalt antal personer i den gruppen.

Del 7 Resultatdiskussion

Uppgifter för Hälsoutfall i förhållande till förutsättningar hämtas från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor. Definition av de olika hälsoutfallen finns beskrivna ovan under rubriken Hälsa i befolkningen 16-84 år.

SPSS-filer för åren 2012, 2013 och 2014 har slagits ihop. Resultaten för respektive län har tagits fram per indikator för hälsoutfall. Rangordning har sedan gjorts för i vilken ordning länen uppnått bra resultat. Resultaten för Gotland har hämtats från Gotlands filer medan resultaten för övriga län hämtats från den nationella filen. Detta för att få med Gotlands tilläggsurval. Samtliga resultat hämtas från filen med kalibrerad vikt påslagen för att få med resultat där hänsyn tagits till bortfall.

Uttag har även gjorts per län för bakgrundsvariablerna: medellivslängd, andel personer med minst 3 års gymnasieutbildning, andel tjänstemän, andel arbetslösa, medelålder och hushållsinkomst. Rangordning har sedan gjorts för i vilken ordning länen kommer utifrån bakgrundsvariablerna. Rangordningen har gjorts utifrån hur bakgrundsvariablerna påverkar hälsan. Följande resultat för bakgrundsvariablerna bedöms påverka hälsan i befolkningen positivt: hög medellivslängd, stor andel personer med minst 3 års gymnasieutbildning, stor andel tjänstemän, liten andel arbetslösa, låg medelålder, hög hushållsinkomst. Total ranking har sedan beräknats utifrån länens placering i respektive bakgrundsvariabel.

Tabell som visar rangordning för bakgrundsvariabler

nr län/län	medellivslängd år	rank medellivslängd	andel mer än 3 år gymnasieutb	rank utb	andel tjänmän och friyrkesutövare med akademiker-yrken	rank tjänmän och fria...	andel arbetslösa	rank arbetslösa	medelålder år	rank ålder	hushållsinkomst hus-hållet	rank inkomst hus-hållet	summa rank	TOT rank
1 Stockholm	84,1	3	44,32%	1	53,03%	1	4,39%	10	45,8	1	477092	2	18	1
3 Uppsala	84,0	4	39,21%	2	46,52%	2	3,83%	5	46,3	2	424230	3	18	1
13 Halland	84,5	1	31,29%	13	40,58%	8	3,15%	2	48,3	10	481470	1	35	3
14 Västergötaland	83,5	8	34,30%	5	41,76%	5	4,47%	11	47,1	4	411607	6	39	4
7 Kronoberg	84,3	2	30,43%	15	40,62%	7	2,98%	1	48,0	9	404377	8	42	5
19 Västmanland	83,5	9	32,54%	8	43,85%	3	4,35%	9	48,5	11	412202	5	45	6
12 Skåne	83,7	7	37,80%	4	43,79%	4	6,02%	18	47,2	5	395912	9	47	7
6 Jönköping	83,8	5	29,26%	16	36,23%	17	3,56%	4	47,7	7	424184	4	53	8
24 Västerbotten	83,0	18	38,38%	3	38,93%	12	3,88%	6	47,1	3	377975	17	59	9
5 Östergötland	83,4	10	32,75%	7	39,86%	9	6,03%	19	47,4	6	391467	12	63	10
23 Jämtland	83,2	14	32,94%	6	38,80%	13	3,38%	3	48,8	13	391022	14	63	11
18 Örebro	83,1	16	31,79%	12	41,12%	6	4,55%	13	47,9	8	384767	16	71	12
25 Norrbotten	83,2	15	32,26%	9	39,21%	11	4,71%	14	49,2	14	391271	13	76	13
10 Blekinge	83,7	6	32,03%	10	37,92%	14	7,10%	21	49,6	17	392640	10	78	14
4 Södermanland	83,0	17	28,91%	17	35,69%	19	4,27%	8	48,6	12	406528	7	80	15
8 Kalmar	83,3	11	25,29%	21	37,55%	15	4,23%	7	49,9	21	388624	15	90	16
17 Värmland	83,2	13	31,80%	11	36,80%	16	5,52%	17	49,4	16	355678	21	94	17
20 Dalarna	83,3	12	28,60%	18	34,89%	21	4,55%	12	49,3	15	376956	18	96	18
22 Västernorrland	82,6	21	31,12%	14	39,36%	10	6,27%	20	49,6	18	376104	19	102	19
9 Gotland	82,9	19	27,67%	19	35,47%	20	5,22%	16	49,7	20	392637	11	105	20
21 Gävleborg	82,7	20	27,29%	20	35,70%	18	5,16%	15	49,7	19	373485	20	112	21

Källa: Hälsa på lika villkor, 3-årsmedelvärde år 2012-2014.

I diagram har sedan Gotlands placering i hälsoutfall för kvinnor respektive män kombinerats med Gotlands ranking bland länen utifrån bakgrundsvariabler (på totalen, inte uppdelat per kvinnor och män).

Beskrivning av hur resultat för bakgrundsvariablerna hämtats fram:

Medellivslängd

Total medellivslängd i befolkningen år 2013. Uppgifter hämtade från SCB.

Andel personer med minst 3 års gymnasieutbildning

Uppgifter hämtade från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor. Följande utbildningsnivåer tas med:

- 337 Gymnasial utbildning tre år, yrkesinriktad
- 410 Ospec eftergymnasial utbildning kortare än två år
- 412 Högskoleutbildning, 20 högskolepoäng
- 413 Gymnasial påbyggnadsutbildning
- 415 Eftergymn. utb. kortare än två år - ej universitet/högskola
- 417 Högskoleutbildning kortare än två år, yrkesinriktad
- 520 Ospec eftergymnasial utbildning två år
- 522 Högskoleutbildning, 80 högskolepoäng - ej examen
- 525 Eftergymn. utb. två år - ej universitet/högskola
- 526 Högskoleutbildning två år, generell
- 527 Högskoleutbildning två år, yrkesinriktad
- 530 Ospec eftergymnasial utbildning tre år
- 532 Högskoleutbildning, 120 högskolepoäng - ej examen
- 535 Eftergymn. utb. tre år - ej universitet/högskola
- 536 Högskoleutbildning tre år, generell
- 537 Högskoleutbildning tre år, yrkesinriktad
- 540 Ospec eftergymnasial utbildning fyra år
- 545 Eftergymn. utb. fyra år - ej universitet/högskola
- 546 Högskoleutbildning fyra år, generell
- 547 Högskoleutbildning fyra år, yrkesinriktad
- 550 Ospec eftergymnasial utbildning minst fem år
- 555 Eftergymn. utb. minst fem år - ej universitet/högskola
- 556 Högskoleutbildning fem år eller längre, generell
- 557 Högskoleutbildning fem år eller längre, yrkesinriktad
- 600 Övrig/ospec forskarutbildning
- 620 Licentiatutbildning
- 640 Doktorsutbildning

Andel tjänstemän

Uppgifter hämtade från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor. Följande utbildningsnivåer tas med:

- 33 Lägre tjänstemän I Mindre än två år
- 36 Lägre tjänstemän II Två men ej tre år
- 46 Tjänstemän på mellannivå Tre men ej sex år
- 56/57 Högre tjänstemän/Ledande befattningar Minst sex år
- 60 Fria yrkesutövare med akademikeryrken4 Minst sex år

Andel arbetslösa

Uppgifter hämtade från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor. Andel personer som på frågan *Vilken är din nuvarande sysselsättning?* Angett alternativet arbetslös.

Medelålder

Uppgifter hämtade från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor. Medelålder hämtat från svarande på enkäten men med korrigerering för bortfall, det vill säga med kalibrerad vikt påslagen.

Hushållsinkomst

Uppgifter hämtade från befolkningsenkät Hälsa på lika villkor. Medel av disponibel hushållsinkomst, variabel CDISP04H.

Bilaga 1 Sockennummer Gotland

